

ALBINA

REVISTA ENCICLOPEDICA POPULARA

APARE IN FIE-CARE DUMINICĂ

Abonament, pe an	În țară	Lei	5
"	"	Străinătate	8
Un număr			15 banf.

SUMAR:

I. O., Pământul.—*Gh. Ađamescu*, Dosofteiu.—*Mitropolitul Dosofteiu*, Viața sfintului Teodor Stratilat.—*I. Clinciu*, Originea și traiul nēmului nostru.—*Aster*, Berbecul și Țin.—*C. Pop-Tașcă*, Bibliotecile școlare.—Școala de adulși din Zimnicea.—*I. N. Ciocan*, Povestea lui Dragoș și a Bourului.—*N. Marian*, Act de mulțumire.—Sfaturi practice.—Răspuns la întrebări.—Ghicitori și probleme.—Informațiuni.

Ilustrațiuni: Mitropolitul Dosofteiu (portret).—Pe virful munților.—Berbec cu cörne.—Berbec fără cörne.—Öie cu urechile ascuțite.—Öie lăptösu.

PĂMÎNTUL

Ce este pământul?

La această întrebare au ajuns cu vorba în satul M. din județul I., un țăran mai de frunte din sat, om sfătos, însă care nu a învățat vre-o dată multă carte, abia sciă să scrie și să citească, și învățătorul satului, un tiner deștept, sciutor de carte, și care cu tötă tinerețea lui sciuse să se facă iubit și chiar respectat de toți sătenii.

Învățătorul și săténul vorbise de muncă, de ale câmpului, sburasă cu gândul și cu vorba tot mai departe și ajunseră pînă la pămîntul întreg.

Săténul de multe ori își pusese în gând întrebări asupra pămîntului și spusese și învățătorului că băgase el de sémă că pămîntul trebuie să fie mai mare de cât ni se pare nouă, că deci noi nu-l vedem tot, ci fórte puțin din el, și înțelegea că dacă nu veđi un lucru întreg nu poți să-ți dai sémă de cum e el. Din vîrfurile muntelui se vede mai departe, de pe câmpie mult mai aprópe; de pe câmpie nu veđi satul când e nișel cam depărtat și veđi muntele care e mult mai depărtat. Aceste și alte băgări de sémă ale lui îl puneau în mare nedumerire pe sătén, nesciind cum să-și dea el sémă de tot ce vede, și ce să cređă și despre ce nu putea vedea, cum de pildă cât e de mare pămîntul, pe ce se ține pămîntul și alte întrebări ce-și făcea singur și pe cari el le îngrămădi tóte în scurta întrebare ce făcu învățătorului: «Ce e pămîntul?» căci îi veni bine că găsise prilej de vorbă cu învățătorul despre acestea, ca să afle de la învățător ceia-ce scia el din cele învățate din cărți.

Ast-fel se încinse următórea vorbire între ei:

Învățătorul. Greu lucru mă întrebî, căci sciu că nu prea o să ne înțelegem la vorbă: dumnéta cređi una, eú sciu alta.

Săténul. Uite cam ce credem noi, țaranii, și dacă nu-í așa, spune dumnéta cum e. Noi credem ce vedem cu ochii. Pămîntul e o câmpie mare întinsă cât nu se póte vedea cu ochii, mare de tot, pe care sînt creseuți munții și în care sînt săpate văile, cari unele sînt góle, iar altele cu apă sau curge apă pe ele.

Și urmă săténul tot așa spunend învățătorului tot ce cred țaranii despre pămînt, munți, văi, lacuri, rîuri și cele-l-alte.

Învățătorul. Dacă ar fi cum ni se pare nouă că vedem, așa ar fi cum spuî dumnéta. Dar veđi că e cu totul alt-fel. Și apoi cum e și ce e pămîntul sînt două întrebări deosebite.

Săténul. Îți spun drept că mí-e tot una, ce e, cum e. Spune-mi ori-ce cređi că mă póte lumina mai bine, căci veđi și eú cam simt că ceia-ce vedem noi n'o fi tocmăi așa. Ți-o spusesei odată. Dar dacă nu scim altfel? Te rog numai să nu mă ieși de sus cu vorbe mari de cele de la oraș, cu filosofie: crede-mă că nu pot sburà prea sus cu gândul și cu

vorba, că de, noi nu avem așa aripă la gând și la vorbă ca cei de la oraș, cari știu mai multă carte de cât noi.

Invățătorul. Să caut să-ți fiu pe plac, și unde nu mă-î înțelege, mai întreabă-mă și dumnéta. Iată cum stă lucrul. Pe șes este adevărat că noi vedem pământul ca o pînză întinsă și rotund ca un taler, însă nu este așa. Pământul e rotund ca un ghem bine făcut, ca o minge; și pentru că e prea mare, mult mai mare de cât îți poți face vre-o dată idee, iar noi nu vedem de cât foarte puțin din el, de aceia noi nu-î vedem umflătura și ni se pare ca o pînză întinsă. Țieai adineuri că de pe munte veți mai departe, și de pe câmpie veți mult mai aproape. Dacă pământul ar fi tot ca o pînză întinsă n'am vedé așa: după munte căci sîntem mai sus ar trebui să vedem mai aproape, și dacă vedem mai departe e pentru că fiind mai sus, umflătura pământului nu se pôte ascunde atât cât ne ascunde când sîntem jos. Asemenea Țieai că de pe câmpie veți muntele, care e mai departe: și acesta e tot din cauza umflăturii pământului, căci muntele fiind mai înalt răsare d'asupra acestei umflături, pe când satul fiind pe câmpie e ascuns de această umflătură.

Tot din cauza umflăturii pământului, când răsare sórele, el nu luminéază tot câmpul de odată, ci întiiu norii și părțile de sus ale aerului, ceia-ce ne dá *Țorile*; apoi lumina se lasă din ce în ce mai jos și luminéază înălțimile de pe pământ, vîrfurile copacilor, și în urmă de tot luminéază și șesul, căci sórele se înalță treptat. Și tot așa și când apune (sfîntesce) sórele avem *amurgul*.

Că pământul e rotund ca o minge se pôte învederă în multe feluri, însă cea mai ușoră învederare de priceput e următórea: Cine-vă pôte plecà de aici din sat și mergénd mereu înainte tot într'o parte, de pildă tot spre apus, se întórece tot aici, mergénd împrejurul pământului, sau după cum se obișnuiesce a se Țice, făcénd *ocolul pământului*, sau ocolul lumii.

Săténul. S'aũ făcut ast-fel de ocoluri ale pământului?

Invățătorul. S'aũ făcut și încă fórte multe, și se fac mereu

Săténul. Atunci trebuie să se scie și cât e de mare pământul, că de, când faci un drum îl poți și măsură.

Invățătorul. Neapărat. Se scie și încă mai sigur de cât scie proprietarul întinderea moșiei lui. Insă pentru ca să ne înțelegem bine la vorbă, și să veđi ce a-nume s'a măsurat,

trebuie să cauți să îți minte câte-vă lucruri ce am să-ți spun.

Un ce rotund ca o minge se dice *sferă* și partea de d'asupra se dice *suprafața sferei*. Ai veduț cum fac copiii mingi de piele: mingea e o sferă și pielea d'asupra e suprafața sferei. Înăuntru unei sfere e un punct care se numesce *centrul sferei*, de care toate punctele suprafeței sferei se depărteză de o potrivă. Centrul vine cam cum e simburele într'un măr. O linie dréptă dusă din centru la un punct al suprafeței sferei se numesce *raza sferei*, iar două raze cap la cap în linie dréptă se dic un *diametru*. Ai veduț cum vin la o nucă firele cari despart miejii între ei, acele fire trec prin centrul nucii și sînt în linie dréptă, ele așa dar fac fie-care câte un diametru. Dacă ne închipuim că tăiem o sferă prin centru în două fălii de o potrivă, tăietura e rotundă ca un taler și se numesce *cere*, iar linia rotundă care închide cercul se numesce *circumferință*. Cercul are și el centru, rază și diametru ca și sfera. Pe pămînt sînt două puncte, cari se numesc *polii pămîntesci*, și circumferința care trece prin cei doi poli se numesce *meridian pămîntesc*.

Săténul. Așa dar să ved dacă am înțeles și îți minte bine. Sfera e ca un alic și cercul e ca un fund de doniță (cofă).

Pămîntul e așa dar ca un alic mare, mare de tot. Noi umblăm pe suprafața pămîntului și când săpăm mergem spre centrul pămîntului. Marginea fundului e circumferința fundului, și fundul are și el centru. Pe pămînt sînt doi poli, și prin ei trec meridianele.

Invățătorul. Dacă știți astea, iți spusei, atunci ne putem ușor înțelege la vorbă. Poli sînt unul spre miază-noapte și cel-l-alt spre miadă-đi, așa că mergend de la miadă-noapte spre miadă-đi, mergem pe un meridian, care am đis că trece prin cei doi poli și putem ast-fel mësura lungimea unui meridian. Acéstă mësurătoare s'a făcut și s'a găsit că un meridian e de patru decii de milioane de metre și ceva (mai exact 40.008.032 metre.) Așa dar plecând după un punct de pe pămînt și făcend ocolul pămîntului, mergend după un meridian, am face o cale de peste patru-deci de milioane de metre, sau peste două mii de poște mari, o poște mare fiind două-deci de mii de metre sau 20 kilometre.

Săténul. Două mii de poște nu e mult.

Invățătorul. Cât veđi pe câmpie cu ochii, de unde stăm noi și pînă unde ni se pare că cerul se rézemă de pămînt

e mai puțin de cât un sfert de poștă. Prin urmare două mii de poște e mai mult de cât opt mii de ori cât vedem noi cu ochii pe câmpie. De aceia diceam adineauri că noi vedem foarte puțin din pământ.

Săteanul. Ba dău! Atunci în cât timp s'ar face ocolul pământului cu carul cu boi?

Invățătorul. Să socotim acesta împreună. Un car cu 2 boi buni, fără altă greutate, după băgările de sémă făcute, face o poște cam în dece ceasuri, două mii de metre pe ceas însă nu ar pute merge boii mai mult de opt ceasuri neîntrerupt. Să ne închipuim cu toate acestea că boii ar pute merge și noapte neîntrerupt, fără să se odihnescă de loc. I-ar trebui carului două-deci de mii de ceasuri de drum neîntrerupt, și pentru că 24 de césuri fac o zi și 365 de zile fac un an, 20.000 de césuri fac cam 2 ani și un sfert; atâta trebuie așa dar carului cu boi ca să ocolască pământul.

Săténul. Dar călare, în cât timp?

Invățătorul. Un cal mergând în trap face o poște cam în două césuri și jumătate, opt mii de metre pe ceas, însă nu ar pute merge mai mult de 7 césuri neîntrerupt. Dar să ne închipuim ea și la boi, că calul ar pute să mērgă și noapte neîntrerupt, fără să se odihnescă de loc. I-ar trebui calului cincă mii de césuri de drum neîntrerupt, adică șapte luni, socotind o lună de 30 zile. Deci atât trebuie cui-vă călare ca să ocolască pământul.

Săténul. Dar un om pe jos în cât timp ar ocoli pământul?

Invățătorul. Un om mergând în pas grăbit face o poște în 5 césuri, patru kilometre pe ceas, de două ori mai încet de cât calul în trap. Deci i-ar trebui patru-spre-dece luni ca să ocolască pământul.

Dar veđi bine că nici cu carul cu boi, nici călare, nici pe jos, nu e cu putință să mērgă cine-vă neîntrerupt și noapte, ani sau chiar luni, ba nici chiar zile întregi.

Dacă însă ar fi un drum de fier care să mērgă în linie dreptă ocolind pământul, atunci cu un tren, cum sînt trenurile noastre mai iuți (48 kilometre pe ceas,) s'ar ocoli pământul în 36 zile, iar mergând și mai repede (60 kilometre pe ceas,) s'ar ocoli pământul în 27 zile. Inșă nu e cu putință un ast-fel de drum de fier, pentru că nu e uscat peste tot pământul, și mas e și apă, și încă aproape de 3 ori mai

multă apă de cât uscat. Aceste întinderi nemăsurate de apă se dic *mări* când sînt mai mici și *oceane* când sînt mai mari. Pe oceane și pe mări nu se pôte merge cu trenul, ci cu corăbii, sau mai repede cu vapore. Inșă cu cel mai repede vapor tot nu se pôte merge așă de repede ca cu trenul pe pămînt. Așă că ocolul pămîntului nu se pôte face în 27 și nici în 36 zile. Cel mai repede (socotit prin noua linie ferată siberiană) tot are nevoie de vre-o 40 de zile, ca cu trenul pe uscat și vaporul pe mare să se înconjure pămîntul.

Săténul. Vorbele dumitale mă miră. Tot e bine când scie cine-vă carte, și apoi veđi că e destul să scii una bună și din ea găsești și alta, și alta, o mulțime de alte lucruri. Dar cât e pînă la centrul pămîntului s'a socotit?

Invățătorul. Fôrte ușor. Ai veđut cum fac fierarii când pun șine la rôte. Mêsoră cât vine diametrul rôtei și ia șina de 3 ori mai lungă, și încălđită în foc, și bătută cu ciocanul, șina tocmai îmbucă bine róta. Se scie, așă dar, că circumferința e de 3 ori și ceva mai lungă de cât diametru. Când dar noi scim circumferința meridianului pămîntului, aflăm ușor diametrul, și rađa e o jumătate de diametru, prin urmare atît e pînă la centru. Ast-fel pînă la centrul pămîntului e cam 6.370.000 metre sau 6.370 kilometre. Cam de 6 ori și ceva mai puțin de cât lungimea meridianului.

Dar ne-am prea întins cu vorba. Când ne vom mai întîlni mai vorbim noi d'alde-astea, că cu cât află omul mai mult, așă l-a făcut pe el Dumnezeu, cu atît vrea să scie și mai mult.

Săténul. Să te audă Dumnezeu și să ne ajute.

I. O.

VORBE DIN VECHIME

Caton cel vechiú dicea că mai mult merit este întru a fi bun bărbat de cât mare senator și că ceea-ce admiră mai mult la Socrat eră că a fost în tótă viața lui un bărbat blind și dulce față de o femeie nesuferită.

MITROPOLITUL DOSOFTEIŪ

— Notiță despre viața lui —

În istoria poporului românesc, pôte mai mult de cât în a orî-căruî altul, vedem între Biserică și Stat o legătură fôrte strînsă. Desvoltarea nôstră politică a mers tot-d'a-una mână în mână cu înaintarea Bisericii; iar desvoltarea culturală a fost, în curs de vécuri, redusă la lucrări de natură religiôsă. De aceia orî-ce studiū despre trecutul Bisericii române are o însemnătate generală; de aceia ne interesăm cu plăcere de viața conducătorilor Bisericeî, pentru că activitatea lor a avut tot-d'a-una un tărîm mai întîns de cât cel strict bisericesc.

Intre acești capi ai sfînteî nôstre Bisericeî, a fost și *Mitropolitul Moldoveî Dosofteiū*, al căruî portret îl înfățișăm astăzi cititorilor nôștri.

Nu se scie cu siguranță anul când s'a născut Dosofteiū. Probabil că s'a născut pe la 1630 sau ceva mai 'nainte, căci la 1658 îl vedem episcop al Hușilor și nu putem crede că aveă atunci mai puțin de 30 de ani.

Nu avem cunoștințe sigure despre copilăria și tinerețea lui. Nu scim hotărît când s'a făcut călugăr; se pare însă că numele lui mirenesc eră Dumitru. Scim că s'a călugărit la mînăstirea Probota și că pe tatăl sêu îl chemă Bărilă, iar pe mama sa Misira.

La anul 1671 Dosofteiū ajunge mitropolit. În această calitate, el se îndeletnicește și cu trebile păstoriei sale și cu afacerile Statului, căci din vechi timpuri a fost în țările nôstre obiceiū ca mitropolitii să fie presidenții divanurilor domnesci și să aibă cuvîntul lor multă greutate.

Aveă și bunuri acest obiceiū, dar aveă și rele. Pe vremea aceia — prin vécul XVII — erau fôrte dese turburări atît în Moldova cât și în Muntenia. Așa

Mitropolitul Dosofteiu.

a fost în Moldova și în vremea Domnitorului Ștefan Petriceico, despre care țice un cronicar: «a domnit și el numai un an tot de călare, că țara eră tot băjenită.» Aceste vremuri de nesiguranță făceau să fie nesigură și conducerea Bisericii.

În adevăr, în timpul lui Petriceico, Turcii au rășboiul cu Polonia. Drumul tuturor eră pe atunci pe pământul nostru. Domnitorii țărilor române trebuia să deă ajutor Turcilor, căci aceștia erău stăpînii lor; nu tot-d'a-una însă făceau acesta cu dragă inimă. Câte o dată ar fi voit mai bine să învingă dușmanul Turcului. Așă s'a întîmplat și în anul 1674. Atât Ghica, Domnul Munteniei, cât și Petriceico, Domnul Moldovei, de și mergeau în luptă alături cu Turcii, în ascuns țineau cu Polonia, pentru că credeau că, dacā vor fi învinși Turcii, se vor scāpă de stăpînirea lor.

Rășboiul nu s'a sfîrșit atunci, dar Petriceico, bănuit de Turci, a fost nevoit să fugă și, pentru că eră bun prieten cu Dosofteiu, a fost însoțit și de acesta.

A stat Dosofteiu în Polonia puțin timp și s'a întors, dar Domnitorul de atunci, Dumitrașcu Cantacuzino, l-a închis în mănăstirea Sfîntul Sava.

Un om ca acesta nu putea însă să fie lăsat multă vreme închis. De aceia, nu numai că i se dă drumul, dar este iarăși înălțat pe scaunul de mitropolit.

De atunci nu s'a mai ocupat de politică, dar se vede că nu-l lăsa politica în pace. Domnitorul Constantin Cantemir îl persecută în toate chipurile. Bietul om, ne mai putend răbdă, fuge în Polonia la anul 1687, luând cu sine și moștele sfîntului Ión celui nou, cari fusese aduse în Moldova de către Alexandru cel Bun.

Acı rămase pînă la mórtea sa, anul 1711. După vorba unora, ar fi fost făcut episcop al Azovului în țara Rusiei, dar nu se scie sigur, se crede mai bine că și-a petrecut retras cei din urmă ani ai vieții în orașul Taganroc.

Iată ce țice cronicarul Neculce despre acest mitropolit:

Acest Dosofteiū mitropolitul nu erà om prost de felul lui; erà neam de neguțitor, prea învățat, multe limbī scià: elinesce, latinesce, slovinesce și altele. Adine din cărți scià; și deplin călugăr și cucernic și blind ca un miel. În țara noastră pe acele vremuri nu se aflà om ca acela. După ce a mers la Jolefa (oraș în Galiția = Zolkiew,) îl puneà craiul Sobietki (regele Poloniei) de se îmbracă cu veșmintele cele scumpe și odórele Mitropoliei țării noastre și slujă liturghie la țile mari și Iordan la Bobotéză și se mirà Craiul și toți Domniī leșesci și lăudà frumoșa ceremonie ce erà în Biserica țării noastre.

Intîmplarea acésta este fórtē însemnată, căci Poloniī erau catolici și mulți spun că slujba lor e mai frumoșă de cât a noastră, pe când faptele dovedesc că *chiar catoliciī admirau rital nostru ortodox.*

Mitropolitul Dosofteiu este între prelații celebri ai noștri, pentru că a lucrat mult ca să se introducă limba românească în Biserica.

Din timpurile vechi ale vieții noastre de stat, rămăsese obiceiū ca tótă slujba bisericescă, tóte cărțile, actele domnesci, tóte trebile să se scrie în limba slovenescă. Așà a fost pînă vécul al 17-lea. Atunci au început să se scrie cărți în românesce și să se facă sfinta slujbă tot în românesce. Se înțelege din acestea câtă însemnătate are Mitropolitul de care vorbim, care a trăit tocmai în acest timp și a scris multe cărți.

Cele mai însemnate scrieri ale lui sînt: *Psaltirea în versuri* și *Viețile sfinților.*

Psaltire a sfintuluī proroc David pre versuri întocmită. . . 1673» este cea d'întiū încercare de a versifică psalmii și e fórtē importantă, pentru că pe vremea aceia nu se scriiau versuri românesci. În tot secolul XVII cunóscem numai versurile lui și ale lui Miron Costin. Unii psalmi din scrierea acésta au trecut în literatura poporană și-ī găsim sub formă de cântece de stea ori chiar de bocete.

Viața și petrecerea sfinților... 1683» ne povestesc cum au trăit, cum au suferit pentru credința creștină diferiții mucenici, pe cari sfânta noastră biserică îi pomenește și-i serbătorește pînă în ziua de azi. Măcar că faptele sînt luate din alte cărți străine, el scie să le dea coloare originală și ne face să simțim și noi suferințele martirilor și să ne înălțăm cu mintea pînă la Dumnezeu.

Maî avem de la el: *Acatistul* 1673; *Dumnezeiasca leturghie* 1679; *Molităvnic* 1679; *Psaltire de înțeles*, adică avînd și text slavonesc și românesc, 1680.

Reproducem maî la vale una din povestirile lui despre viața sfintului Teodor. Cu explicarea câtor-vă vorbe neînțelese azi, credem că va fi destul de lămurită și plăcută cititorilor noștri.

Gheorghe Adamescu.

Viața sfintului Teodor Stratilat

DE

Mitropolitul Dosofteiu.

Acesta eră în vremile lui Lichinie Impărat; nascerea sa avînd din Evhaita; locuind la Iracليا Pontului cu frumseța sufletului și a trupului și cu tăria cuvintului pre mulți întrecînd. Pentru aceia toți iubiau să-l aibă prieten. Drept aceia și Lichinie doriă să vorovescă cu dînsul; Săvai că (măcar că) au dis că-i creștin și-i e greță de idoli. Pentru aceia trimetînd de la Nicomidia pre ore-cine de cinul lui, și-i învătă să-l aducă cu cinste la sine pre mucenicul. Iară ei dacă să întorseră dîcînd că fericitul Teodor a dis cum maî cu sîrgă trebuie să fie venit Impăratul cu Dumneđeii săi cu cei maî mari. Și îndată veni împăratul în Iraclea. Iară sfîntul Teodor îmbărbătîndu-se din vedenii prin vis ce i s'au trimis de la Dumnezeu, dacă auzi că Lichinie este apröpe, încălecă de i-a eșit înainte și i-a făcut cinste cum să cade. Iară el dindu-i mîna dreptă și primindu-l, intră în cetate, și ședînd în casă naltă pre fe-

ricitul Teodor invită Dumnezeilor să jertfă să facă. Iară sfântul cerșindu-î (cerându-î) Dumnezeii să-î cinstescă mai întiiu acasă, de aci și la norod să le aducă jertfe. Și dându-î voie Impăratul, luă bozii (idolii) cei de aur și de argint, și la mieză-nopțe i-a împărțit săracilor și mișeilor (cerșetorilor). Și dacă să făceă diuă, iară-și Maxintie Comendarisie, spusă că au vedut capul strigoei cei mare, Dumnezeii Artemidei (una din zeitățile păgine), la un sărac purtându-l. Și îndată trimiseră fușpași (ostași) de-l aduseră. Și întiiu desbrăcat și întins la pământ, fu bătut sfântul de patru, cu șapte sute de lovituri cu vine de bou pre spinare, și cincizeci pre pantece; și cu măciuci de plumb bătut. De aci strujit și cu fachiuri (făclii) de vint picat, și cu hârburi de scoici frecat preste ranele cele bătute și arse. Și aruncat în temniță și băgat cu picioarele în gros; și petrecu 7 zile nemișcat. Și iarăși scotându-l îl răstigniră pre cruce, găvosdindu-î (bătendu-î) cu pirone mânil și picioarele. Că și pină la inațe îl străbătuse cu ucisăturile. Și de sămcélele (virfurile) săgeților, picară luminile ochilor sfântului mucenic. Și pre cruce peste nopțe trăind, părându-î lui Lichinie că amu a murit. Iară sfinția sa de dumnezeesc inger fu slobođit și însănătoșat. Și eră cântând și evlaviind pre Dumnezeu. Iară dacă să făcu diuă trimesă Lichinie să i-să ia trupul de pre cruce, să-l arunce în mare; și sosind trimiși dacă vedură pre sfântul viu și cu totul sănătos, cređură întru Domnul Chrisos ca la 85 de bărbați și după dinșii alți voinici, cărora eră căpetenie Antipatru Chiest; cari trimiși fiind să omore pre cei dintii, cređură și ei întru Domnul Christos. Și dacă vedu Lichinie că glăcevește orașul, înveta să taie capul sfântului. Atuncea strigară multă mulțime de creștini oprindu-î, și abia sfântul potolindu-î, tece (făcu) rugă la Dumnezeu Iisus Christos. Și-î tăiară capul. Și fu adus de la Iraclea la Evhaite, la lăcașul părinților săi, precum sfântul a dat porunca lui Avgar scriitorului său, carele îi-au scris mai de amănunt și mai larg de mucenicia nevoinței lui, și întrebările și răspunsurile și vremile, și multe felurile muncelor și caznelor ce au vedut. Și de la Dumnezeu sprijinele și ajutor mai larg au însemnat în mărturia lui de față fiind și privind.

Pe vârful munților.

Originea și traiul poporului nostru(1).

(Urmare și sfârșit.)

 ri cât de departe s'ar fi întins stăpînirea romană în Dacia în urma vegherii și muncii neobosite a legionarului, care duceă mai mult o viață de lagăr, totuși n'a ajuns hotarele stăpînirii dace, cuprinse în triunghiul format de Tisa, Dunăre și Nistru. Nici o formațiune politică de mai târziu n'a mai avut această întindere, atară de norocîsa domnie a lui Mihaiu Viteazul, care însă a fost de prea scurtă durată. În ori-ce cas, în sufletul tuturor Românilor să rămână adinc săpat idealul formării unui stat cu limitele stăpînirii dace.

Poporul cel nou, născut acum în Dacia, deveni ca și gîntea, din care se trage, un nēm de ordine, linisce și pro-pășire. O! de s'ar fi păstrat mult timp această liniște, unde ar fi ajuns tinēra nație a Daciei fericite? De ore-ce nimic nu trăiesce pentru vecie, ci totul mōre și să schimbă, așa si imperiul roman a trebuit să aibă sōrta tuturilor statelor, adică îmbētrînit fiind, a fost silit să piară.

Frumōsa și bogata Daciă atrăsese de vreme atenția barbarilor, cari părăsînd locurile lor selbatice, căutaū țări mai mănōse și mai bogate. Coloniștii din Dacia se luptară, cât putură, dar în cele din urmă ne mai putēnd să oprēscă puhoiul, care deveniă din di în di tot mai amenințator, împērații romani se gāndiră să părăsască Dacia, lāsānd-o la voia întîmplării Cānd *Aurelian*, la anul 270 dupā Christos a părăsit oficial Dacia, retragerea erā un fapt implinit. Imperiul roman erā așa de putred și fāră putere, încāt nu mai erā în stare să ție piept viguroșilor barbari, cari se aruncaū cu furie din tōte părțile.

Cum trebue să înțelegem părăsirea Daciei de cătră administrațiunea romană, care a stăpînit Dacia peste 260 de ani? Toți locuitorii aū fugit în partea dreptă a Dunării, ne mai remānēnd nici un picior de om la stînga acestui fluviu?

(1) Vedī No. 19.

Barbarii asiatici și cei din părțile Germaniei n'au găsit pe nimeni în Dacia ?

Răspunsul pare foarte ușor, dacă ne gândim la chipul cum se petrec astăzi lucrurile. Când Turcii au părăsit Dobrogea în urma războiului din 1877, n'a mai rămas nici un Turc ? Sau, când noi am fost siliți să cedăm, din nenorocire, Basarabia Rușilor, n'au mai rămas Români în această provincie ? Se poate dice că această asemănare nu este bună, fiind-că vechii locuitori ai Dobrogei și Basarabiei nu așteptau să vie peste ei nisce barbari, ci nisce stăpîni culți. Cu toate acestea comparațiunea este cât se poate de apropiată. Nu s'au retras din Dacia în Moesia (provinciile de la sudul Dunării: Dobrogea, Bulgaria și Serbia) de cât militarii, funcționarii și bogătașii, cari voiau să-și asigure averile într'o provincie mai apărută de către legiunile romane. Coloniștii în mare parte, poporațiunea săracă, de ce eră să-și părăsască căminurile părintesci să se ducă într'altă țară, unde erau siliți să slujască pe aceiași stăpîni ? In cazul cel mai rău, rămânend în Dacia, sau eră să fie supuși năvălirilor, sau se fugă în fața furiei selbatice a barbarilor. Și-au ales partea din urmă. Amenințați de uraganul cutropitor, care sufla cu putere dinspre răsărit și miadă-nopte, ca să nu fie inghițiți de acest potop de barbari, au părăsit câmpul și s'au retras la munți. In văile și piscurile Carpaților stăteau adăpostiți, cari cum puteau, pândind momentul când barbarii, după-ce jăfuiău și pustiaū totul, părăsiaū Dacia, pornind înspre apus. Cu armele nu se puteau apără, căci eră o nepotrivelă grozavă. Barbarii aveau ca meserie de capetenie războiul și pustiirea, pe când coloniștii, cari se ocupase pînă acum cu agricultura, după părăsirea Daciei de Romani rămăsesse fără soldați și fără conducători.

Apröpe o mie de ani au trăit strămoșii noștri în creeri munților, unde bine înțeles nu s'au mai putut ocupa cu agricultura, ci numai cu crescerea vitelor, ducend o viață de păstori. Fiind-că trăiaū răspândiți, mutându-se cu turmele lor dintr'un loc într'altul, uitară ori-ce ideie de stat, neavend nici chiar comune compacte, ci numai sate împrăștiate pe piscurile munților. Visitand o localitate muntosă, mai cu sēmă in Transilvania, ori-cine poate să afle de la

bătrâni, unde a fost situat satul lor mai înainte. Clădirile mai de sémă fiind morile și bisericile, îți arată urmele lor, dacă aũ mai rămas, la pólele pădurii, pe când satul adĩ este în spre câmp. Acésta ne arată destul de lămurit că încetul cu încetul, cu cât se liniștiaũ și se îndepărtaũ barbarii, cu atât și Românii se coboraũ de la munte spre câmpie.

Dar mai tot réul este urmat de un bine. Retragerea Românilor prin văgăunile și vírfurile munților, i-a făcut să se întâlnească fórte des unii cu alții, rătăcind cu turmele lor în tóte părțile. Aici își formară un fond moral comun, adică o limbă comună, aceleași credințe și obiceiuri; prin urmare Carpații n'aũ fost o piedică pentru întâlnirea Românilor, ci un ajutor pentru acésta. Așã putem înțelege cu ușurință faptul că Munténul, Moldovénul, Transilvănénul și Basarabénul se înțeleg fórte bine unul cu altul, vorbind aceiași limbă, ba chiar cu cel din Macedonia, dacă trăiesc împreună cât-vã timp. Nu tot așã e cu Italianul, care de multe ori nu înțelege pe un conațional de al seũ, care locuesce în altã provincie.

În acest timp de zăpăcélã și desordine, Transilvania este acea provincie românească, care prin munții seĩ a servit ca adăpost și refugiu pentru némul nostru. Ea a dat tot-d'una ospitalitate tuturilor Românilor, de câte ori aũ fost amenințați în existența lor, ea, care astăđi cere ajutor de mîntuire de la surorile sale, cari duc o viață liberă și nea-tîrnată.

Tot retragerea Românilor la munți a avut ca urmare împrejurarea că barbarii aũ influențat pré puțin, ba putem dice aprópe de loc, asupra nației nóstre. Numai Slaviĩ, trăind mai mult timp la un loc, chiar în văile munților, cu strămoșii noștri, aũ înriurit în mod mai însemnat asupra limbii și caracterului românesc, așã că *pe lingã fondul dac și roman vine să se alătore și cel slav, rămânénd însã ca cel mai puternic, adică cel roman, să predomine peste cele-l-alte douẽ.*

Numeroși și seľbatici aũ fost nãvãlitoriĩ barbari, cari aũ cutreerat și pustiit Dacia în curs de dece vécuri. Aceștia aveau deprinderi cu mult mai fioróse de cât cei din apus.

Goții, Hunii, Avarii, Bulgarii, Ungurii, Pecenegii, Cumanii și Tătarii aũ fost adevérate fiare, cari prăpădiaũ tot ce

întâlniaă în calea lor. Când ajungeau în țările dinspre stințitul sôrelui erau domoliți și sâtuî de jaturi. Prima furie și-o vërșau asupra țărilor nôstre. Să ne închipuim că o cirédă de dobitoce flămînde alérgă cu nerăbdare după mîncare și daă peste o câmpie mănôsă și plină de ver-détă. Aci se reped, mănîncă cu lăcomie și cutropesc și pustiesc totul. După-ce s'au sâturat, se liniștesc și de aci încolo se mișcă încet, ne mai fiind nebune după hrană. Prima lor năvală a fost năprasnică, pe urmă devin mai puțin periculose și se imblânșesc.

Dacia a fost cea dintîi provincie romană, care a suferit atacul Barbarilor. Ei se civilisau aci și pe urmă treceau mai departe. Cu tótă nenorocirea, în care se află némul nostru, scînteia mântuitoare a genului latin și candela care licăria mereu chiar pe virful brașilor și în vizuinile întunecose ale Carpaților, sentinela latinității a stat neclințită ca o stîncă de granit, scăpând nația nôstră de pieire.

Valurile spumegânde ale vijeliei barbare s'au spart de stîncă puternică a vieței romane.

Cu drept cuvînt poetul Alexandri cîntă în frumoșe versuri stăruința părinților nôștri, cari n'au părăsit locurile natale, nici în fața celui mai mare pericol:

«Să trăesci ostaș romane,
Stîlp al lumii Apusane!
Tu cu pîeptu-ți ai oprit,
Valul crunt din Rêsărit
Și cu brațul tîu armat
Pasul sôrței l ai schimbat.

Iată ordele avane,
Iată limbile dușmane
De Gepiđi și de Bulgarî,
De Lombardî și de Avarî,
Vin și Hunii vin și Goții,
Vin potop, potop cu toții.

Dar apa trece, pietrele rămân. Stăpînitori peste Dacia au rămas în cele din urmă tot descendenții viței romane.

După cerul cel întunecos și după norii cei negri, cari fiind fôrte încărcați au vărșat un torent așa de puternic, în cât eră să înece tot pămîntul Daciei, se face iarăși lumină, începînd razele sôrelui să suridă tînerului flăcău român, care are ca o sfîntă datorie și nobilă misiune să rês-bune pe bătrînul sîu tată, legionarul roman de odinióră.

Dacă strămoșii nôștri au rămas atît de statornici, păstrînd cu sfințenie moșia părintescă și așteptînd cu nerăbdare momentul când putură să lucreze din nou pămîntul,

cum n'am ține noi la această țară frumoasă, mănăsă și bine cuvintată de Domnul? Renumitul scriitor Bălcescu în «Cântarea României», cântă ast-fel frumusețele țării noastre.

«Care e mai mândră de cât tine între toate țările semănate de Domnul pre pământ? Care alta se împodobesce în zile de sărbătore cu flori mai frumoase, cu grâne mai bogate?»

«Verzi sint dealurile tale; frumoase sint pădurile și dumbrăvile spânzurate pe cōstele tale; limpede și dulce e cerul tău; munții tăi se nallă trufași în vesduh; riurile, ca un briu pestrițat, ocolesc câmpurile; nopțile tale încântă auzul... Pentru-ce zîmbetul tău e așa de trist, mândra mea țară?»

«Multe și frumoase turme pasc văile; sōrele milostiv înrodesce brasda; mâna Domnului te-a împodobit ca p'o miresă; livezile tale cele întinse sint smălțuite cu flori felurite și belșugarca varsă avuțiile sale peste câmpii... .

«O bogata mea țară, pentru ce gemi?»

«Dunărea bătrînă, biruită de părănții tăi, îți spală pōlele și-ți aduce avuții din ținuturile de unde sōrele răsare și de unde sōrele apune; vulturul din vesduh cată la tine cu dragoste ca la pămîntul său de nascere; riurile cele frumoase și spumegose, pîruele cele repezi și sēlbatice cāntă neîncetat slava ta... .

«O țară jalnică, pertru ce fața ți-e îmbrobodită?»

«Nu esci frumoasă, nu esci bogată? N'ai copii mulți la număr, cari te iubesc? N'ai carlea de vilejie a trecutului și viitorul înaintea ta? . . . Pentru-ce curg lacrimile tale?»

I. Clinciu.

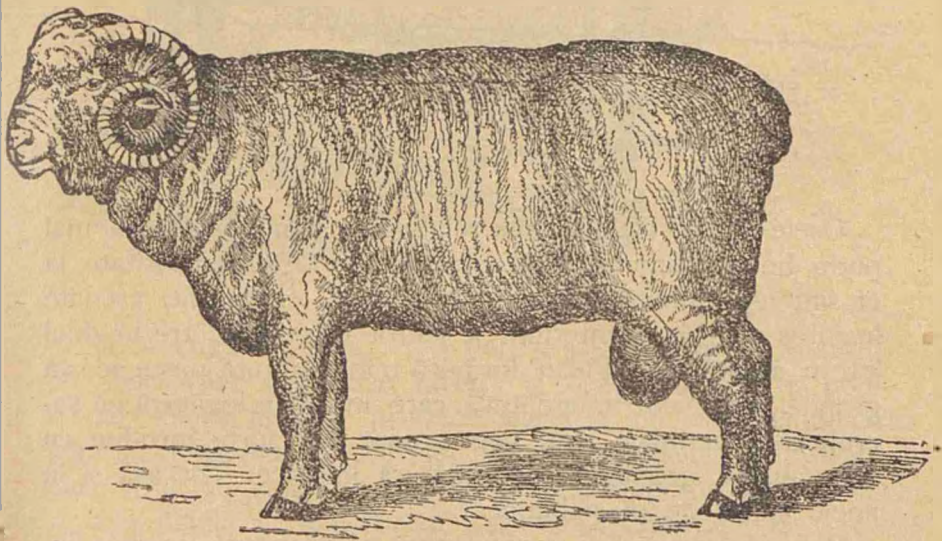
DIN BATRÎNI

Unirea prin căsătorie este o întocmire făcută chiar de natură ca să fie nu numai dulcēță, ci și cel mai mare bine al vieții. Ea înmulțesce mijlōcele și puterile noastre, căci omul avēnd trebuințe cari cer alte pregătiri de cât ale animalelor, a trebuit ca unul din soți să nesocotescă bintuirile aerului ca să înlesnescă trebuincioșele prin munca și mēiestriile sale, iar celălalt să păzescă casa și să facă lucrurile cele din lăuntru.

BERBECUL ȘI OȚA (1).

Descrierea lor.

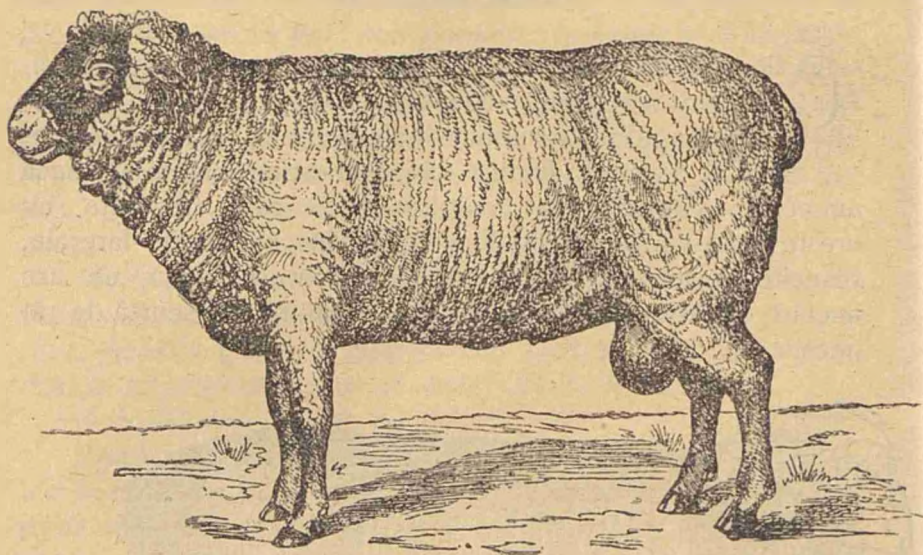
Oile sînt animale frumoase și sprintene, cu corpul acoperit cu lână, talia sveltă, picioarele lungi și subțiri, capul foarte subțiat înainte, ochii și urechile potrivite de mari. Dintre oile domestice numai berbecii au cornoare. Cornoarele sînt colțuroase, cu cîte trei fețe, cu creste transversale, sînt îndreptate înspre părțile laterale, răsucite în spirală și fixate pe o ridicătură ososă, ce are aceeași direcție ca și cornul, dar e mult mai scurtă de cît acesta.

Unele specii n'au de loc cornoare. De obicei berbecii au numai cîte o singură pãreche de cornoare, totuși sînt unii cu douã și chiar mai multe pãrechi, dar aceste cazuri se întîmplã rar. Oile cari n'au cornoare, au pe oșele frunții de fie-care parte, fie cîte o ridicăturã micã ososã, fie cîte o înfundăturã, care nu sînt de cît urmele cornoarelor. Berbecii

(1) Dupã broșura intitulatã «Berbecul și oțã» aparutã în editura librãriei Socec.

fără cornoare prezintă adesea pe sutura medio-frontală, o ridicătură scurtă, cornoasă, care în afară e acoperită de straturi cornoase.

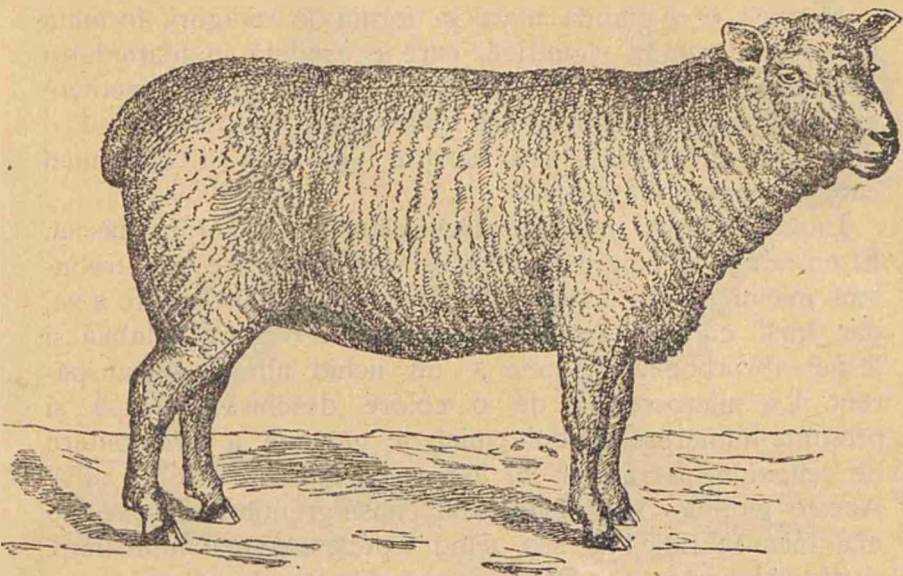

Ōsele nasale ale oilor sînt relativ late și mai mult sau mai puțin boltite, une-orî foarte strâmbate. O particularitate la oi sînt așa numitele gropițe lacrimale, care sînt aședate înaintea marginii anterioare a găurii orbitare, către unghiul intern al ochiului. Pielea formeză o înfundătură peste această gropiță lacrimală, înfundătură care nu e în legătură cu secrețiunea lacrimală. La capre, care sînt foarte înrudite cu oile, această gropiță și înfundătură lipsesce. Tot așa și la unele specii de oi sîlbatiche.

Buza de sus a ōiei e spintecată și acoperită cu pîr fin. Ōia n'are barbă cum are capra. Nasul ei e lungueț. Urechile sînt potrivite de mari și de obicei stau drept, puțin depărtate de corp; rare-orî atîrnă în jos. La unele urechile fiind scurte, stau chiar drept în sus. Ōia are 24 de masele în ambele fălci și 8 incisivi, dar incisivii sînt aședați numai în falca dinapoî.

Corpul ōiei e acoperit cu pîr și cu lînă. Pîrul pôte fi sau scurt, mai mult roșiu-brun sau brun cenușiu, în parte pîr alb de acoperămînt; sau corpul lor e acoperit de lînă propriu și iar fața și picioroarele sînt acoperite cu puf și cu

për de acoperământ. Numai oile de Merinos fac excepție și au pe față și picioare lână desă. Atât părul cel aspru, cât și părul mătăsos și lână propriu disă sint mai adeseori de coloră albă. Totuși toate aceste feluri de păr pot fi cenușii, brune sau negre. Schimbarea părului se face în mod regulat la oile sălbatică, iar la cele domestice se face în mod neregulat.

Ca și unghiile, țepii, etc., partea părului care e în afară de piele n'are nici vase (artere și vene), nici nervi, poate fi dar tăiată fără a produce durere; pe când rădăcina părului cu partea ei cea mai adincă: reprezintă adevărata parte trăitoare a lui. Rădăcina părului e înfiptă în piele, unde se află papila părului, peste care ea se suprapune ca o pălărie. Din această papilă se hrănesce părul.

Mamela (țița) oiei constă mai adesea din două părți, rareori din patru.

Ca mărime oile țin locul de mijloc între cele mai mari și cele mai mici animale domestice. După vârstă și sex oia primesce diferite numiri. Oia născută de curând se numește miel.

Când a crescut mare atunci partea bărbătească poartă numele de berbec, iar cea femească numele de oie.

Un singur berbec e de ajuns pentru 50—60 de oi.

Sarcina durează la oie aproape 5 cinci luni, obicnuit 154 de zile, extremitățile variând între 145—158 de zile. Numărul mieilor născuți e 1—2, rar mai mulți.

Laptele de oie.

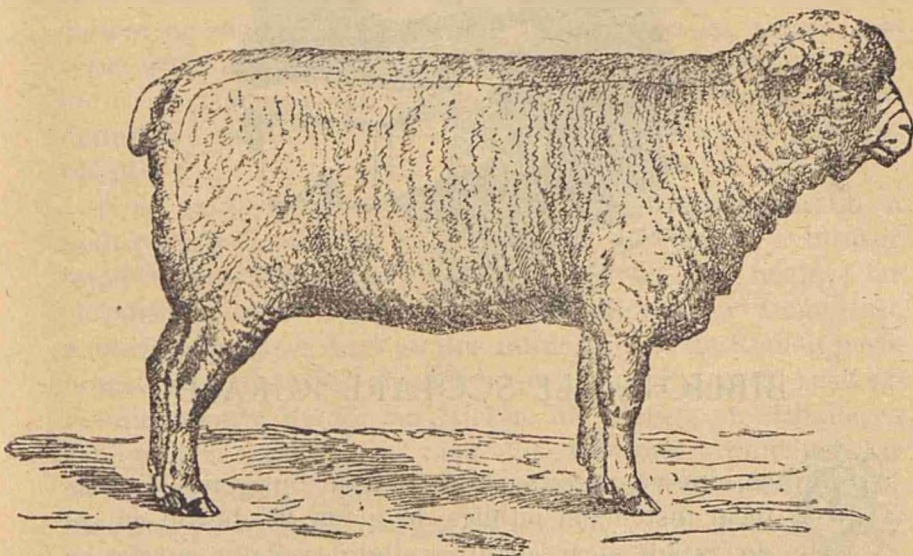
Mamela e o glandă mare în formă de struguri, formată din două jumătăți simetrice, care e așezată în afară între membrele posterioare. Ea constă din două glande lactifere cu două canale conducătoare: sfărcurile, care la oie au o direcțiune divergentă, sint ascuțite, globulare și au numai câte o singură deschidere.

Laptele e hrana indispensabilă animalului de curând născut. El nu numai că conține toate substanțele de care are trebuință mielul pentru hrănirea și dezvoltarea mai departe a sa, dar încă conține aceste substanțe într'o stare solubilă și lesne absorbabilă. Laptele e un lichid alb și netransparent. La microscop e de o coloră deschisă ca apa și presintă numeroase globule mici de grăsime, a căror putere de reflexiune a razelor de lumină dă laptelui coloră albă. Aceste globule de grăsime din cauza greutateii lor specifice mai mici se ridică în sus, când laptele stă mai mult timp, și produc smântâna. După câte-vă zile laptele se strică, se coagulează din cauza acidulul lactic, ce se formază într'insul și se desface în două părți: una tare și un lichid zeros.

Activitatea secretorie a glandei începe abia către ultima perioadă a sarcinei și se termină încetul cu încetul când mielul încetază de a suga. Când oia nu e însărcinată, nu se produce nici o secrețiune de lapte; prin mulgere însă, adică prin excitarea artificială a glangelor mamare, acestea pot să scôță lapte chiar atunci când mielul nu mai suga.

Cantitatea de lapte ce dă o oie, depinde de diferiți factori: O activitate mai mare a glandelor secretorii depinde mai ales de anumite rase și specii, după cum e la vaci; dar mai ales depinde de mulgere, adică de continua excitare artificială a glandei, încetând, îndată ce încetază mulgerea. Fără mulgere glandele mamare nu produc mai mult lapte de cât e necesar pentru hrănirea mielului. Oile de Merinos, precum și alte oi, cari se țin mai mult pentru

lăna lor, secretă numai o cantitate mică de lapte, uneori abia suficientă pentru miel ; pe când oile acelor rase care se mulg regulat, produc o cantitate mult mai mare de lapte. Laptele mai conține afară de substanțele enumerate mai sus, încă diferite substanțe extractive, grele de precizat, care dă gustul particular diferitelor feluri de lapte.

Laptele de ôie are, față cu cel de vacă și de capră, o cantitate mai mare de substanțe uscate și în acestea o cantitate mai mare de substanțe albuminoide. El este și mai bogat în grăsime și caseină de cât cel de vacă. Cantitatea de lapte ce dă o ôie mai depinde și de substanțele cu care se hrănesce, de cantitatea de apă ce bea, de vârsta animalului, de timpul trecut de la născerea mielului. Laptele de ôie nu e așa de bun pentru prepararea untului, căci untul ce ese din acest fel de lapte e môle și murdar. Pentru fabricare de brânză însă e foarte întrebuițat în Roquefort și Aveyron în Franța, în Italia, în Belgia și Olanda, în Moravia, Galiția, Transilvania, România etc.

Aster.

BIBLIOTECILE ȘCOLARE RURALE

Dacă cine-vă ar pune față în față budgetul Ministerul instrucției publice de acum 20 de ani cu cel de astăzi și ar privi capitalul școlilor rurale, ar vedea marea deosebire între numărul lor de atunci și cel de acum. Am putea dice că mai nu este astăzi comună rurală în care să nu avem școală. De câți-vă ani mai cu seamă, toți miniștrii ce au trecut pe la acest minister, au căutat să îmbunătățească și să înmulțească numărul școlilor rurale.

Totuși cu părere de rău, trebuie să constatăm, că rezultatele n'au răspuns așteptărilor. Copiii o dată eșiți din școală, departe de a-și mai îmbogăți cunoștințele, uită aproape cu desăvârșire chiar și ceia-ce își apropiase. E isbitor faptul, să veți tineri de 20—25 de ani, cari au făcut școla rurală, și cari abia știu să-și iscălescă numele. Lucrul însă este ușor de înțeles. O dată ce fiul săténului a părăsit școla, el numai pune mâna pe nici o carte, nici să mai încereă a scrie. Cărțile pe cari le-a învățat în școală, ne mai având nimic nou pentru dînșii, nu numai că nu le citește, dar chiar le aruncă ca nefolositoare.

Rari sînt satele unde, fie din inițiativa proprietarilor, a

preoților sau a învățătorilor, se găsească câte-va cărți de citit, în dulapurile școlii.

Mijlocele săténului fiind foarte restrânse, cu greu se hotărășce a da banul pe o carte de citit; iar când îl dă, apoi în necunoscința lui, cumpără tocmăi de acele lucrări, în cari, în loc de povește la fapte bune, de mijloce pentru bunul traiu al lui și a lor lui, de sfaturi cum să-și îngrijescă vitele, cum să-și prăsescă semințele cele mai bune de grâne, cum să-și cultive ogórele, să-și îngrijescă corpul, casa și avutul, găsesce scrieri cari 'i otrăvesc sufletul și îi strică inima. Și în loc ca cartea ce a cumpărat să-î fi fost spre folos, îi este dăunătoare și plină de venin care i se strecórá în firea lui blândă și atât de cinstită.

Ți se umple inima de jale, când intri în casa săténului, și veđi pereții împodobiti cu fel de fel de chipuri, a tuturor împăraților și ómenilor cu totul străini de țara nóstră; iar chipurile bunului nostru Rege, aí marilor nóștri Domnitori, a bărbaților țareii, cari au dus falnic numele de Român peste hotare și mări, nu-și au nici un colțisor pe pereții casei săténului nostru. Și dór un Mircea, un Ștefan, un Mihaiu, cu vinjoșii țaranii au purtat biruințele cele mai strălucite! Iar M. S. Regele, în fruntea bravilor curcanii a sfărîmat oștirile turcesci, pe câmpiile Bulgariei.

Pentru a îndreptă în parte aceste rele, d-l Spiru Haret, Ministrul instrucțiunii publice, a hotărît înființarea unor mici bibliotecii pe lângă școlile rurale, însărcinând cu ordinul No. 78.194 din 9 Decembre trecut, pe d-l Anghel Demetrescu, cu întocmirea unei liste de cărți și obiecte necesare în acest scop.

D-l Anghel Demetrescu prin raportul înregistrat la No. 3.370'685 din 17 Ianuarie, publicat în «Monitorul Oficial» No. 237 din 25 Ianuarie, răspunde însărcinării date, arătând în primul loc măréful scop al acestei creațiuni și întocmind o listă de cărțile și obiectele mai principale cari ar trebui să compună de o cam dată biblioteca rurală.

Înființarea pe lângă școlile rurale, a unor mici bibliotecii, compuse din cărți cu cuprinderi potrivite nevoilor de tóte ȓilele ale vieței săténului, pe lângă scrierile popularisate ale marilor nóștrii scriitori, va fi un adevărat câștig, și ródele bine-făcătoare ce va da, se vor vedeă în curînd.

Nu putem în deajuns lăuda măsura măreță și patriotică a d-lui Ministru al instrucției, care a luat inițiativa înființării lor.

Neîndoielnic, mijlocele mici de cari se dispune astăzi, nu pôte de o dată umplea golul atât de mult simțit, totuși va fi un început, care, urmărit cu sîrguință de învățători și făcându-se apel la inimile generose, va contribui puternic la cultura sătenuului Român.

Dar cele mai bune măsuri sînt nerodnice, când cei chie-mați a le aduce la îndeplinire, nu sînt și nu pricep folosul ce ele pot aduce.

De aceia nu e de ajuns ca școla să aibă un dulap cu cărți. ci să caute ca copriusul lor să se facă cunoscut acelor pentru cari s'aũ înființat.

Stă în mâna învățătorilor ca această măsură atât de bine-făcătoare să devie rodnică sau nefolositoare.

În primul loc cată să se deștepte gustul sătenilor pentru citit. Mai cu sēmă în lunile de iarnă, când treburile câmpului sînt foarte puține, e timpul ca locuitorii să fie adunați, și să li se citescă și să li se explice cele citite, îndemnând pe cei sciutori de carte să citescă, iar pe cei ce aũ copii în clasele a IV-a și a V-a să puie copiii să le citescă.

Nu cred nefolositor chiar instituirea de către Minister, a unor șeđetori populare, în lunile Decembre, Ianuarie și Februarie, în cari, sub privigherea preoților, a învățătorilor și a primarilor, locuitorii să fie adunați și puși ei și copiii lor, să citescă bucăți din istoria patriei, povețe asupra îngrășă-rei și cultivărei mai sistematice a pămîntului, sfaturi asupra crescerei vitelor, albinăritului, pomii culturai și altele.

Avem încrederea că cărarea deschisă de către d-l Haret, spre cultura poporului Român, va deveni în scurtă vreme un drum larg și bătut, pe care vor merge de la opincă și pînă la vlădică, toți acei cu dor de mărirea și tăriă nēmului nostru; iar cele două inovațiuni, cantinele și bibliotecile rurale, vor ajunge în curînd isvóre de dragoste pentru școlă și iubire pentru *bine, frumos și adevěr*.

Const. C. Pop-Tașcă.

ȘCOLA DE ADULȚI DIN ZIMNICEA

În orașul Zimnicea s'a înființat luna trecută o școală de adulți. Ia numără pînă acum trei-șzeci de tineri, cari o frecventază regulat, ascultând următoarele cursuri:

Aritmetica, gramatica și istoria predată de d-l *N. Ștefănescu*, directorul școlii de băieți din acel oraș;

Higiena, predată de d-l *Toma Căpitanovici*;

Tehnologia și geografia comercială, predată de d-l *Stavri Popescu*;

Comptabilitatea, predată de d-l *D. Ghiolu*.

În ziua deschiderii s'a dat o frumoasă serbare, când d-l *V. Ștefănescu* a rostit o interesantă cuvîntare, arătând importanța școlilor de adulți.

Din parte-ne felicităm din inimă pe inițiatori și le urăm isbîndă desăvîrșită.

Povestea lui Bogdan Dragoș Vodă și a Bourului.

V.

Căutarea și găsirea Brandei.

Șihastrul Coma își împlinise cu sfințenie datoria de creștin și de bun *Român*, el împlinise dorința lui Kaliman, se duse în Maramureș, făcuse cunoscut lui Bogdan și Dragoș cele întîmplate cu Branda, isbutise a scula pe toți Români în potrive Tătarilor, își ajunse ținta; căci căpetenia lor, Haroboe, fu ucis de Români.

Acu veni la bordeiul Rebecăi să povestescă lui Kaliman isbînda săvîrșită, veni împreună cu Dragoș și Bogdan cari aflare de la Kaliman și Negrilă mintuirea Brandei din Romidava și fuga ei împreună cu Gramen și Humă la muntele Pion, în pescera Dochieî, de frica Tătarilor.

Bogdan, cum auzi aceste mărturisiri, purcese în partea locului spre Pion cu bătrînul pusnic lînă el și cu o cêtă de voinicî să-și găsescă mirésa.

Am povestit, iubite cititor, cum s'a depănat vremea ca ața pe mosor iute și degrabă în lupte crîncene între horda de Tătari a lui Haroboe și cetele românesci de sub conducerea lui Bogdan, și am lăsat pe Branda, rătăcind prin munții cutreierați de urși, lupi, cerbi și căpriore, împreună

cu tovarășii săi de suferinți și de nevoi, Humă și Gramen. Sintem datorî acum să vedem, ce au făcut ei, pe unde au mers, unde au ajuns, unde au poposit.

După ce fugarii au purces din bordeiul Rebecăi și s'au infundat în desișul codrilor, neavînd ca țintă de cât țiclăul muntelui Pion, au mers zile și nopți fără odihnă, au dat de-a dreptul și n'au cotit pe cărări ori poteci pînă ce au ajuns la pôlele doritului munte, unde stînci colțurose și îngrozitor de mari stau rostogolite de cutremure din deal în vale și trăsnete de desele fulgere.

În acel munte, într'o pesceră adîncă și de nimeni străbătută, aflaî scăpare numai femeile pribege, căci bărbaților nu le eră voie a călca în acea pesceră, unde locuia Dochia fata lui Decebal, prefăcută în stîncă, după cum se povestesc în acele părți. Pe lingă statuia *zinei* Dochiei făcătoare de bine și dătătoare de ajutor femeilor nenorocite și fugărite de barbari, trăia tot-d'a-una câte o bătrînă sihastră, ce îngrijia de nenorocitele ce căutaî scăpare în pescera acestei mîntuitoare.

În vremile de cari vorbim, trăia acolo o sihastră cu numele Nona. Ea avea o cerbóică îmblîndită, ai cărei pui trăiau pe lingă dinsa. Acea cerbóică purta între córne o mică cruce ca semn de a ei îmblîndire și pe ori ce străină, ce rătăcia p'acolo, o conducea pînă la pesceră.

Fugarii Gramen, Humă și Branda, istoviți de neodihnă și îndelungă călătorie, tot fugind prin prăpăstioșii munți, se apropiară de pesceră. Ajunseră la poteca ce d'ad dreptul ducea în pesceră, care eră așa de aprópe, în cât s'ar fi vedut dacă n'ar fi fost dosită de grósnice stînci și bătrîni copaci. Se întîlniră cu ciuta ce páscea iarbă verde de pe o încântătoare pajiște, și zărindu-î crucea dintre micile-î córne, îndată le și veni în gînd că sint lingă pesceră.

Humă și Gramen se opriră locului spre pază. Gramen pe cóstele unei stînci din marginea potecii, iar Humă la pôlele ei priveghiau pe rînd și pîndiau să vadă sau măcar să audă dacă Branda a ajuns în pesceră și ce face.

Ea, mergînd pe urma ciutei, se trezi de o dată în pesceră la picioarele Dochiei, cădu în genunchi, cuprinsă de spaimă și de înfricoșare la vederea stîncilor, ce stăteau spînzurate d'asupra capului său, ca cum ar fi fost puse

cu mâna. Privind cu ochii țintă la fata lui Decebal, prefăcută în statuie de pîtră, după a sa rugăciune spre a nu cădea de vie în mâna vrăjmașilor tatălui său, își ridică gîndul la Dumneșul creștinilor și al Românilor, carele a scos din multe belele această țară și i se rugă ca mai bine să se prefacă și ea în pîtră ca Dochia de cât se cadă în mâna Tătarilor ce o urmăria.

Ostenită de atîta cale grea ce călcase, de atîta neodihnă și ademenită de murmurul pîriișului, ce, revîrsîndu-se din sînul statuii, șerpuiă prin flori și ierburî, adormi fata un somn ușor pe stratul de mușchiu.

Pe cînd Branda își odihniă oșele chinuite de atîta trudă, veni Nona, sihastra acelor pustietăți, și vedînd dormind la picîorele Dochiei pe această frumoșă nenorocită, nu-i strică somnul, ci ședeă veghiînd la capul ei, așteptîndu-i deșteptarea, spre a o cercetă despre nevoia și desnădejdea ce a adus-o în acest pustiu.

Se trezi Branda din somnu-i ce-i mai potolise obosela, și vedînd pe sihastră lîngă dînsa cu blîndețea și cuvioșia ce îi eră zugrăvite pe față, se bucură că bunul Dumneșu, nici aici n'a părăsit-o, ci i-a trimis o mîngăiere. Nona luă de mîna pe tînera și mihnita fată și o duse în o altă peșteră alătorea cu a Dochiei, ce eră locuința sa. Aci, dîndu-i de mîncare ore-carî rădăcini și ierburî hrănitore, precum și pome sălbaticice, ce se fac pe acolo, fata prinse puțînă inimă și începû plingînd cu amar, a-și istorisi cu deamînentul al său nenorocit pas din casa dragilor săi părinți.

Povestirea nenorocitei sale vieți storceă șiroie de lacrămî din vioii ochi, pe sbîrciții obraji ai bătrînei pustnice.

«Taci, draga maichii, dise ea nefericitei fete, căci Dumneșul părinților noștri, carele a încercat atît de mult pe «frații noștri Români și i-a păstrat vécurî întregî prin nămolul liftelor străine, îți va ajută și ție să scapi de urgia «păgână și să-ți veđi împlinită dorința, după atîta amar și «chin. Șeđi și te odihnesce, căci Dumneșu e cu noi.»

Inserase de mulțișor. Nona așternû pe un mindir de iarbă uscată, o blană de urs; pe ea se culcă Branda și ațipi un somn de viață dătător; iar Gramen și Humă păziau cu credință poteca, ca să nu se strecore cine-vă în peșteră, unde dobîndise sălaș stăpina lor.

Gramen priveghia de pe culmea stîncii, Humă mai în vale. De o dată zăriră doi Tătari, din cei ce urmăriaŭ pe Branda, înarmați pînă în dinți și înaintînd spre potecă. Gramen repeși, cu a sa praștie, o piatră colțurosă drept în capul unuia din Tătari, care cădŭ mort la pămînt. Tot în acel moment celălalt Tătar, țintî o săgėtă otrăvită drept în spatele lui Gramen. Humă se repeși cu o măciucă asupra Tătarului rămas viu, se luară la luptă, și se luptară pînă ce amîndoi se prăbușiră în rîpa prăpăstiosă ce eră alături, în căt pînă în fundul văii amîndoi s'aŭ făcut în mii de bucăți.

In numărul viitor vom vedeà sfîrșitul povestii noastre.

I. N. Gîcean.

ACT DE MULȚUMIRE

Imi fac astăzi o plăcută datorie a face cunoscut publicului că d-l *Nicolaŭ* prefectul județului nostru Mușcel, a bine-voit a da la 33 comune cîte o sumă parțială între 5 pînă la 10 lei fie-căreia, cu scopul de a se procură încălțăminte pentru școlari.

In numele mîeu și al școlarilor, cari il binecuvîntēza, exprim aci cea mai vie recunoștință d-lui prefect, care prin acesta ne îndemnă pe toți a face ast-fel de acte frumoșe și a ne devotă pentru progresul școlēi, deci al civilizației.

Nicolae I. Marian

Învățator, Aninósă-Mușcel.

SFATURÎ PRACTICE

Mijloc de a vindeca rănile venite la boi din jug și la cai din ham.

Adesă să întîmplă că hamurile să ródă caii în spate sau în alte părți, precum și boii fac rănî lu gât din cauza jugului, mai cu samă când aŭ fost înjugați pe plóie. Cel mai bun mijloc de a vindeca în cîte-vă zile aeeste rănî este următorul :

Se ia blaivais, (1) să mőie cu lapte dulce și să întinde pe rană. In cas când nu ai blaivais, să unge rana cu văpsea (boia) albă, cu care să văpsesc ușile etc. Dacă să întrebuișasă de la început această doctorie, rana să vindeca ne-greșit cu desăvîrșire.

(1) Un praf alb din care văpsitorii fac văpsaua albă.

F. P. T.

Răspuns la întrebările din No. 12 — 13.

1. Care este cea mai veche lege prin care s'a hotărât repaosul duminical ?

În anul 321 după Cristos, împăratul Constantin din Bizanț, porunci printr'o lege ca ziua Domnului să fie celebrată prin repaos. Numai munca pământului eră permisă în această zi.

2. Pentru ce camelonul își schimbă colorea pielii ?

S'a creșut multă vreme că pielea camelonului ia colorea scôrței arborilor, sau a pământului pe care șade el. Mai târziu s'a recunoscut că această părere este falsă.

Acum se crede că colorea pielii camelonului depinde de puterea luminii solare sau artificiale, de temperatură și de pasiunea ce simte în acel minut animalul.

3. În ce țară s'a introdus pentru prima oră instrucțiunea obligatorie ?

La Sparta ori-ce copil eră considerat ca copil al statului și educațiunea tinerimii eră încredințată unui funcționar public. Nicî un copil nu putea să scape de această îndatorire de a învăța.

4. Ce se înțelege prin cele șapte minuni ale lumii și ce s'a făcut cu ele ?

Cele șapte minuni sînt:

1. Grădinile din Babilon; — s'au distrus când Arabii au cucerit al doilea imperiū persan.
2. Zidurile Babilonului; — nu fost dărâmate de Darii.
3. Piramidele Egiptului; — există și aji.
4. Statua lui Jupiter, făcută de Phidias din aur, fildeș și pietre prețioșe; — nu se știe ce s'a făcut.
5. Colosul de la Rodos; — a fost răsturnat la anul 282 înainte de Cristos de un cutremur de pămînt.
6. Templul Dianeî din Efes; — a ars cînd i-a dat foc Erostrat.
7. Mormîntul lui Mausol; — a fost făcut fortăreță de către cavalerii Ioaniși. Există și aji.

Au trimis răspsunuri esacte sau aproape esacte:

N. Tătărășanu, preot, Mitoc, jud. Dorohoiu, a răspsuns la 2 și 4; *G. Bușilă*, Beresci Cuvurliu, la 2; *Predescu-Unguriu*, "uzău, la 2; *Costică Ionescu*, proprietar Chiojdeanca, la 2; *Elisa Constantinescu*, învățătoare, Chiojdeanca, la 2; *Augusta Roșca*, Brăila, la 2 și 3; *Gh. Zamfirescu*, la 2; *Gh. Dimitriu-Bitsu*, elev în școla de institutori, la 4.

Cu regret vedem că, de și am lăsat destul timp, nu am primit destule răspsunuri; a fără de aceasta nicî o persoană nu ne-a răspsuns esact la *tote* întrebările puse; deci nicî una nu a căpătat premiul fĂgăduit.

GHICITORI ȘI ÎNTREBĂRI

I. *De unde vine obiceiul la zile de sĂrbĂtori mari sĂ se tragă o sutĂ unu tunuri și nu numai o sutĂ ?*

II. *Care este originea numelor date notelor de muzicĂ do, re, mi, fa, sol, la, si ?*

III. *Ce monete pĂrtĂ pe ele literele A. E. I. O. U. și ce însemnĂzĂ aceste litere ?*

IV. *ȘaradĂ de Gh. I. Popescu.*

Partea intia e-o vocală;
A doua un mineral
Ce-l puneși la tencuială.
Intreg de-l ghiceși, halal !
Căci el rob pe cĂt trĂiesce
Banului se dĂruiesce.

Deslegările se vor publica în No. 23; deci se primesc pînă la 28 Februarie.

Persónele cari vor răspunde exact la trei din aceste întrebări și ghicitori vor concura prin tragere la sorți la următorul premiu:

Portretul lui Aug. Treb. Laurian, fost president al Academiei Române.
Vor fi 25 de c știuri.

INFORMAȚIUNI

Mult iubitul nostru poet și membru in comitetul de redacție d-l G. Coșbuc, a fost greú bolnav în zilele din urmă.   dorim din suflet o grabnică însănătoșire.

*

In s ra de 1 Februarie 1898 s'a dat în școla din comuna Broscari, jud. Mehedinți, plasa Ocolu, o serbare în scop filantropic, după inițiativa luată de G. I. Tomescu, inv tătorul din aceia comună.

Petrecerea s'a început prin o serie de cuv ntări, după care a urmat bal. Cu produsul acestei serbări se va cumpăra un clopot pentru școlă.

*

E vorba ca să se mai adaoge încă un an de studiú la școl le normale de inv tători din țară. Acest an ar fi un fel de an preparator și în acelaș timp ar da și putință ca sciințele agricole să fie studiate mai cu temei de către viitorii inv tători. Sint însă și părerii contrarii și anume, că ar fi prea mult de o cam dată, dacă s'ar mai adăoga un an de studiú, mai cu s m  că anul al V-lea nu s'a adăogat de c t acum c ți-vă ani.

*

La Neapol, în Italia, a încetat din viață P. S. Episcop al eparhiei R mnicului *Ghenadie En cenu*. Răposatul er  unul din episcopii noștri inv tați. A fost profesor de *limba rom n * la seminarul Nifon, de filosofie și retorică la seminarul Central și de istoria biseric sc  la facultatea de teologie. Cunosce  limbile grece , slavon , rusesc , franceză și germană, pe lingă limbile latină și elină. A condus multă vreme revista să sinod *Biserica Ortodoxă*, în care a publicat scrieri de valoare. In limba rom nesc  sint o mulțime de scrieri parte întocmite de P. S. S-a, parte traduse. Să-i fie țarina ușor !

*

La Cameră se urm z  încă cu discuțiunea asupra legii invet mintului secundar și superior. La Senat s'a votat legea asupra *sindicatelor agricole*. Vom ar t  într'un număr viitor în ce constă economia acestei legi.

*

In Monitorul oficial se aduce la cunoscința generală, că Ministerul Domenilor dispune de o cantitate  re-care de semință de g ndaci, care se pune la dispozițiunea acelora, cari se ocupă cu crescerea g ndacilor de mătase,

*

D-l Ministru al instrucțiunii publice are de g nd să hotărăscă ca ziua de 24 Ianuarie,  i m r t  în viața noștr  națională, să fie considerată ca *serb tore națională*. Scirea acésta ne bucură din suflet, căci în ac st   i s'a realizat un vis de vécuri al poporului românesc.